

๒. วุศุต์ปี เจตํ ยา सा आपत्ति अनवसेता सा आपत्ति न कतमेन
 อธิकरणेन न कตम्महि जाने न कतमेन समणेन सम्มत्ति ๑
 ฉอุन्ทियทุผลเสตติ อिธ อุपालิ ภิกขุ อธम्मํ ชมฺโหมติ ทีเปติ ตสฺมี
 อธम्मทิกฺกุจिเกเท अधम्मทิกฺกุจि ตสฺมี अधम्मทิกฺกุจिเกเท चम्मทิกฺกุจि ตสฺมี
 अधम्मทิกฺกุจिเกเท वेमदिโก तसฺमी चम्मทิกฺกุजिगेते अधम्मทिकฺकुจि तसฺमी
 चम्मทिककुजिगेते वेमदिโก तसฺमी वेमतिकगेते अधम्मทिककुจि तसฺमी वेमतिकगेते
 चम्मทिककुจि तसฺमी वेमतिकगेते वेमदिโกदि เอวํ यानि อญฺจารสนฺนํ
 เกทกรวตุญฺญํ วเสน อญฺจารส อญฺจกานิ สงฺฆเกทกฺขนฺชเก วุศุตานิ
 เตสํ วเสน ฉอุन्ทियทุผลเสตํ आपायिका वेทิตพฺพา ๑ อญฺจารส นاپायिकादि
 อิธ อุपालि ภิกขุ चम्मํ ชมฺโหมติ ทีเปติ ตสฺมี चम्मทिककुजिगेते चम्मทिककुจि
 อวิन्ธाय ทิกฺกุจि อวิन्ธाय ขนฺตี อวิन्ธाय รุจि อนุสฺसाเวติ สลาคํ काहेदि
 อयं चम्โหม อयं विन्धो इति सदुसฺसानํ อิมं कण्हो अिमं रोजेहादि
 अयं पि बो उपालि สงฺฆเกทโก न आपायिको न नेरथिको न กปฺปญฺโจ
 न अतेकिज्जोदि एवํ ऐकेकसฺมี ऐकेकं कत्वा สงฺฆเกทกฺขनฺชकาวसाने
 वुत्ता अญฺจารस चना १ अญ्जारस अज्जका ฉอุन्ทियทุผลเสตวิสุสชฺชเน
 वुत्तायेव १ गदि गम्मानितीआतिन् सपुफ़कालानं विस्सचฺชนं उदुदानमेवादि १

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.๖. ๖

แปล มครเป็นไทย

๑. สอนบทว่า **ฉ กมฺมานิ** ความว่า กรรม อันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ ๖ ประการอย่างนี้ คือ กรรมที่ไม่เป็นธรรม กรรมที่เป็นนรรค กรรมที่พร้อมเพรียง กรรมที่เป็นนรรค โดยอาการเทียมธรรม กรรมที่พร้อมเพรียงโดยอาการเทียมธรรม กรรมที่พร้อมเพรียง โดยธรรม ๆ ชื่อว่า **เอเกตุถ ชมฺมิกา** **กตา** ความว่า บรรดากรรม ๖ อย่างนี้ กรรมที่พร้อมเพรียงโดยธรรมอย่างเดียวเท่านั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่าเป็นกรรมที่ชอบธรรม ๆ แม้ในคำวิสัยนา ในคาถาที่ ๒ กรรมที่พร้อมเพรียงกันโดยธรรมนี้นั้นแล ก็จัดเป็นกรรมที่ชอบธรรม (เหมือนกัน) ๆ

สอนบทว่า **ยํ เทลิตํ** ความว่า กองอาบัติเหล่าใด อันพระอนันตชินเจ้า ทรงแสดงแล้ว คือ ตรัสแล้ว ได้แก่ ประกาศแล้ว ๆ ในคำว่า อนนฺตชินเนน เป็นต้น พึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้ :-

พระนิพพาน ท่านเรียกว่า อนันตตะ เพราะเว้นจากความเป็นธรรมมีข้อกำหนดอันมีที่สุครอบ ๆ พระนิพพานนั้น อันพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงปราบปรามกองกิเลส ชนะแล้ว คือชนะเด็ดขาดแล้ว ได้แก่ บรรลุแล้ว ถึงพร้อมแล้ว เปรียบเหมือนราชสมบัติอันพระราชา ทรงปราบปรามหมู่ข้าศึก ได้รับแล้ว ฉะนั้น ๆ เพราะฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า บัณฑิตจึงขนานพระนามว่า พระอนันตชินเจ้า ๆ พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้นแล ชื่อว่าเป็นผู้คงที่ เพราะเป็นผู้ไม่มีความเปลี่ยนแปลง ในเพราะอิฏฐารมณฺ์และอนิฏฐารมณฺ์ทั้งหลาย ๆ พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น ได้ทรงเห็นวิเวก ๕ ประการ กล่าวคือตัพทก-วิเวก วิกขัมภกวิเวก สมุจเฉทวิเวก ปฏิปัสสัททวิเวก และนิสสรณวิเวก เพราะเหตุนี้ จึงชื่อว่าผู้เห็นวิเวก ๆ กองอาบัติเหล่าใด อันพระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์นั้น ผู้ทรงเป็นอนันตชินเจ้า ผู้คงที่ ผู้เห็นวิเวกทรงแสดงแล้ว ๆ

ในคำว่า เอเกตุล สมุมติ วินา สมเถหิ นี้ มีบทสัมพันธ์ดังต่อไปนี้ :-

กองอาบัติ ๗ กอง อันพระศาสดาทรงแสดงแล้ว เหล่าใด บรรดากองอาบัติ ๗ กองเหล่านั้น อาบัติแม่กองหนึ่ง เว้นสมถวิธีทั้งหลาย ก็ย่อมระงับไม่ได้ ๑ โดยที่แท้ ธรรมเหล่านี้แม่ทั้งหมด คือ สมถะ* ๖ อธิกรณ์ ๔** ย่อมระงับ คือ ย่อมถึงความประกอบโดยชอบ ด้วยสัมมุขาวินัย ๑ แต่ในธรรมเหล่านี้ สัมมุขาวินัย อย่างเดียวแล เว้นสมถวิธีทั้งหลาย (ที่เหลือ) ก็ย่อมระงับได้ คือ ย่อมถึงความสงบได้ ๑ แท้จริง ธรรมค้ำสัมมุขาวินัยนั้น เว้นสมถวิธีอื่นเสีย จะสำเร็จไม่ได้ ห้ามไม่ ๑ เพราะเหตุนั้น ท่านจึงกล่าวว่า บรรดากองอาบัติ ๗ กองเหล่านี้ อาบัติกองหนึ่ง เว้นสมถวิธีทั้งหลาย ก็ย่อมระงับได้ ๑ ท่านกล่าวเนื้อความไว้ในอรรถกถาทั้งหลายโดยอธิบายนี้ก่อน ๑ แต่ข้าพเจ้าถือเอาเนื้อความเพียงปฏิเศษแห่งนิบาต คือ วินา ย่อมชอบใจเนื้อความนี้ว่า ชื่อว่า เอเกตุล สมุมติ วินา สมเถหิ ความว่า บรรดากองอาบัติ ๗ กองเหล่านี้ กองอาบัติปาราชิกกองเดียว ย่อมระงับ (โดย) เว้นสมถวิธีทั้งหลาย คือ ย่อมระงับด้วยสมถวิธีทั้งหลายหาได้ไม่ ๑

๒. สมจริงดังพระดำรัสที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดังนี้ว่า อาบัติที่ไม่มีส่วนเหลือ ย่อมระงับด้วยอธิกรณ์ไหนไม่ได้ ย่อมระงับในฐานะไหนไม่ได้ ย่อมระงับด้วยสมถวิธีไหนไม่ได้ ๑

* สมถะ หรือ อธิกรณ์สมถะ คือ ธรรมเครื่องระงับอธิกรณ์, วิธีดำเนินการเพื่อระงับอธิกรณ์ มี ๗ อย่าง คือ ๑. สัมมุขาวินัย วิธีระงับในที่พร้อมหน้า ๒. สติวินัย วิธีระงับโดยถือสติเป็นหลัก ๓. อมูพหวินัย วิธีระงับสำหรับผู้หายจากเป็นบ้า ๔. ปฏิญญาตครณะ การทำตามที่ได้รับ ๕. ตัสสปปิยสิกา การตัดสินลงโทษแก่ผู้ผิด (ที่ไม่รับ) ๖. เขภุขยสิกา การตัดสินตามคำของคนข้างมาก ๗. ตินวัตตการกวินัย วิธีอุกกลบไว้ด้วยหญ้า (ประณี ประนอม)

** อธิกรณ์ คือ เรื่องที่เกิดขึ้นแล้วจะต้องจัดต้องทำ, เรื่องที่สงฆ์ต้องดำเนินการ มี ๔ อย่าง คือ ๑. วิวาหาธิกรณ์ การเถียงกันเกี่ยวกับพระธรรมวินัย ๒. อนุวาหาธิกรณ์ การโจทหรือกล่าวหากันด้วยอาบัติ ๓. อาปัตตาธิกรณ์ การต้องอาบัติ การปรับอาบัติ และการแก้ไขตัวให้พ้นจากอาบัติ ๔. กิจจาธิกรณ์ กิจธุระต่าง ๆ ที่สงฆ์จะต้องทำ เช่น ให้อุปสมบท ให้ผ้ากฐิน

บทว่า ฉอุณทียาทุณสตา ความว่า พิงทราบภิกษุ(ผู้ทำลายสงฆ์) ต้องไป
 คู่อบาย ๑๔๔ พวก ด้วยอำนาจหมวดแปด ๑๘ หมวด ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัส
 ไว้ในสังฆเภทชั้นชกะ ด้วยอำนาจเภทกรวัตถุ*** ๑๘ ประการอย่างนี้ว่า คุณก่อน
 อุบาสิ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ มีความเห็นในประเภทแห่งอัมมทิกุณินั้นว่าเป็น
 อธรรม มีความเห็นในประเภทแห่งอัมมทิกุณินั้นว่าเป็นธรรม มีความสงสัย
 ในประเภทแห่งอัมมทิกุณินั้น มีความเห็นในประเภทแห่งอัมมทิกุณินั้น
 ว่าเป็นอธรรม มีความสงสัยในประเภทแห่งอัมมทิกุณินั้น มีความเห็นในประเภท
 แห่งผู้มีควมสงสัยนั้นว่าเป็นอธรรม มีความเห็นในประเภทแห่งผู้มีควม
 สงสัยนั้นว่าเป็นธรรม มีความสงสัยในประเภทแห่งผู้มีควมสงสัยนั้น ย่อมแสดง
 อธรรมว่าเป็นธรรม ฯ

สองบทว่า อฎฐารส นปายิกา ได้แก่ ชน ๑๘ พวก ที่พระผู้มี
 พระภาคเจ้าตรัสไว้ ในที่สุดแห่งสังฆเภทชั้นชกะ นับหมวดละพวก อย่างนี้ว่า
 คุณก่อนอุบาสิ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ มีความเห็นในประเภทแห่งอัมมทิกุณินั้นว่า
 เป็นธรรม ไม่อิงความเห็น ไม่อิงความถูกใจ ไม่อิงความชอบใจ ย่อมแสดง
 ธรรมว่า เป็นธรรม ย่อมสวดประกาศ ให้จับสลาก ด้วยคำว่า นี้ธรรม นี้วินัย
 นี้สัตตสุสานน์ ท่านทั้งหลายจงจับสลากนี้ จงชอบใจสลากนี้ คุณก่อนอุบาสิ

*** เภทกรวัตถุ คือ เรื่องทำความแตกกัน, เรื่องที่จะเป็นสาเหตุก่อให้เกิดความแตกแยกในสงฆ์,
 เหตุให้สงฆ์แตกกัน ท่านแสดงไว้ ๑๘ อย่าง จัดเป็น ๕ กุ คือ (๑) แสดงสิ่งมิใช่ธรรมว่าเป็นธรรม
 (๒) แสดงธรรมว่ามีใช่ธรรม (๓) แสดงสิ่งมิใช่วินัยว่าเป็นวินัย (๔) แสดงวินัยว่ามีใช่วินัย
 (๕) แสดงสิ่งที่พระตถาคตมิได้ตรัสว่าได้ตรัส (๖) แสดงสิ่งที่พระตถาคตตรัสว่ามีได้ตรัส
 (๗) แสดงสิ่งที่พระตถาคตมิได้ประพจน์ว่าได้ประพจน์ (๘) แสดงสิ่งที่พระตถาคตประพจน์ว่า
 มิได้ประพจน์ (๙) แสดงสิ่งที่พระตถาคตมิได้บัญญัติว่าได้บัญญัติ (๑๐) แสดงสิ่งที่พระตถาคต
 บัญญัติว่ามีได้บัญญัติ (๑๑) แสดงอาบัติว่ามีใช่อาบัติ (๑๒) แสดงสิ่งมิใช่อาบัติว่าเป็นอาบัติ
 (๑๓) แสดงอาบัติเบาว่าเป็นอาบัติหนัก (๑๔) แสดงอาบัติหนักว่าเป็นอาบัติเบา (๑๕) แสดง
 อาบัติมีส่วนเหลือว่าเป็นอาบัติไม่มีส่วนเหลือ (๑๖) แสดงอาบัติไม่มีส่วนเหลือว่าเป็นอาบัติมี
 ส่วนเหลือ (๑๗) แสดงอาบัติชั่วหยาบว่ามีใช่อาบัติชั่วหยาบ (๑๘) แสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบว่าเป็น
 อาบัติชั่วหยาบ

ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์แม่น้ำแคว ไม่ต้องไปสู่อบาย ไม่ต้องไปสู่นรก ไม่ต้องดำรงอยู่
ตลอดคัมภีร์ มิใช่ผู้เหยียวยาไม่ได้ ฯ หมวดแปด ๑๘ หมวด ได้กล่าวไว้แล้ว ในคำ
วิชันนาด้วยบุคคลผู้ทำลายสงฆ์ ๑๕๔ พวก ฯ คำวิชันนาคาถาทั้งปวง มีคำว่า
กติ กมุขานิ เป็นต้น ง่ายทั้งนั้น ฉะนั้นแล ฯ
